

Rozhledy matematicko-fyzikální

Dušan Jedinák

Listy z kalendára. Bernard Bolzano

Rozhledy matematicko-fyzikální, Vol. 84 (2009), No. 2, 31–31

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/146300>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2009

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Listy z kalendára

Dušan Jedinák, Trnavská univerzita v Trnave

Bernard BOLZANO — (5. 10. 1781 – 18. 12. 1848)

Profesor pražskej univerzity, jeden z najprenikavejších mysliteľov 19. storočia v Čechách, ukázal nové možnosti pre zosúladenie pojmovej usporiadanosti so skutočnými formami pravdy vo svete. Zapísal sa do kultúrnych dejín ako významný matematik, logik, filozof i sociálny mysliteľ. Stal sa príkladom zosúladenia korektného vedeckého záujmu s ušľachtilou ľudskosťou mravnej autority. Ako nezabudnuteľná učiteľská osobnosť viedol študentov ku kritickému a nezaujatému mysleniu, k odvahe pre slobodné vyjadrovanie názorov a správne argumentovanie. V *Paradoxoch nekonečna* vystihol niektoré zásadné myšlienky matematickej teórie množín. Medzi prvými pochopil význam aktuálneho nekonečna v matematike. V oblasti sémantickej logiky v práci *Vedoslovie* zameral svoju pozornosť na precízne definovanie základných pojmov rôznych vedných odborov. Podal originálny dôkaz, že je najmenej jedna objektívna pravda (dá sa ukázať, že potom ich je aj nekonečne veľa), pretože opačné tvrdenie je vnútorne (logicky) sporné. Pozoruhodným spôsobom predvídal celý rad zásadných problémov modernej formálnej logiky a teórie vedy. Svoje utopické predstavy o riadení spoločnosti zverejnil v práci *O najlepšom štáte*, ktorá je odrazom ideí o všeobecnom blahu ako najvyššom mravnom zákone. Snažil sa zabrániť zlu a trápeniu, chcel spoluprácu rozumu a moci. Zdôrazňoval úlohu celoživotného štúdia, lebo ho považoval za nástroj formovania intelektu: svoje presvedčenie, vedecké i humanistické, nielen hlásal, ale aj žil.

Z myšlienok

- Byť šťastný a iných obšťastňovať – to je pravé poslanie človeka.
- Viera nás nezbavuje povinnosti používať vlastný rozum a naopak.
- O mnoho viac ako o šírenie užitočných právd sa musíme usilovať o to, aby sa cvičením u ľudí rozvinula schopnosť úsudku... musíme ich naučiť samostatne rozpoznávať nesprávne úsudky.